

ԻՖԻԳԵՆԻԱՆ ՏԱՌԻՐԻՍՈՒՄ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻԻՆ ՀԻՆԳ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ԻՖիգենիա

Թոաս-Տաուրիսի արքան

Օրես

Պիլադ

Արքա

Գործողութեան տեղն է Դիանայի սրբազան պուրակը:

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ.

Առաջին տեսարան

ԻՖիգենիա. (մենակ). Անցած օրերի ծեր սաղաղարթախիտ

Սուրբ անտառակի դող դող կատարներ,

Սարսուռն սրտով մտնում եմ նորից

Ձեր շուաքի տակ, որպէս դիցուհու

Լուռ սրբութեան մէջ.

Կարծես առաջին անգամն եմ մտնում

Ու հոգիս այդպէս չի ընտելանում:

Երկար տարիներ ապրում եմ թագնուած

Մի վերին ուժից, որ տիրում է ինձ.

Բայց ինչպէս առաջ, միշտ օտար եմ աստ:

Ջատուած եմ աւաղ սիրելիներից,

Եւ ամեն կանգնած շատ ու շատ օրեր

Փնտրում եմ հոգով միշտ ցամաքն յունաց,

Ու հառաչներս՝ ալիքը շարժուն

Խուլ շառաչներով է լոկ ձայնակցում:

Վա՛յ, ով որ հեռու ծնող, սիրելուց

Մենակ ամայի կեանք է քաշ տալիս:

Հրճուանքը նորա վիշտ է ու թախիժ.

Միշտ նորա հողին դառնում է գէպի
 Օճախն հայրական, ուր որ արեգակն
 Առաջին անգամ նայել է ժպտով,
 Ուր խաղակիցներն երգ ու խաղերի
 Ամուր կապերով կապւում են սերտիւ.
 Ձուռնիմ վիճելիք աստուածների հետ,
 Բայց կնոջ վիճակն արժան է ողբի.
 Տան ու կռուի մէջ այր մարդն է իշխող,
 Ու օտար երկրում չի կորչի երբէք.
 Նրանն է աւար ու փառքի պսակ
 Եւ կամ ընկնելիս—մահ հերոսական:
 Սակայն կնոջ բախտն անձուկ է սաստիկ.
 Դաժան ամուսնուն հլու հպատակ—
 Դա պարտքն է նրա ու մխիթարանք:
 Որքան խեղճ է նա, երբ իւր իսկ տնից
 Հեռու է վանում չար բախտը նրան:
 Թոռան էլ ահա—մի ազնիւ արքայ,
 Բռնել է պահել ինձ լուրջ, ստրկի
 Կապերով ամուր: Եւ ես ի՞նչպիսի
 Ամօթ, ոսկումով քեզ խոստովանիմ,
 Որ լուռ խորշումով ծառայում եմ քեզ,
 Քեզ, Աստուածուհի, որ փրկեցիր ինձ:
 Կեանքս կամաւոր ձօն պէտք է լինէր
 Քեզ, ո՛վ դիցուհի Միշտ տխուր ժամիս
 Քեզ եմ յուսացել և յուսում եմ դեռ,
 Քեզ ով Դիանա, դու, որ ինձ առար
 Քո սուրբ ու մեղմիկ բազուկներիդ մէջ
 Ի՛նձ, մեծ արքայի մերժուած դստեր:
 Մեծըդ Դիանա, թէ դու մեծ մարդուն
 Ահով պատեցիր, աղջիկն ուղելով,
 Թէ դու դիցազարմ Ագամենոնին,
 Որ իւր սիրելուն քեզի զոհ բերաւ,
 Մեծ Տրոլադայի յաղթուած պատերից
 Փառքով ճոխացած տուն ես ուղեկցել,
 Թանգ էլեկտրային ու սիրուն որդուն՝

Իր անդին գանձերն իրան ես տուելը
 Դո՛ւ, դուստր Զեւի, ինձ է՛լ տուն ճամբիր
 Իմինների մօտ ու ինձ ազատիր
 Այստեղ ապրելուց, երկրորդ մահուանից,
 Դո՛ւ, որ միանգամ մահից փրկեցիր:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն

ԻՖիգենիա եւ Արֆաւ

Արքաս. Արքայի կողմից սղջոյն, քրմուհի:
 Մեր քաղաքն ամբողջ ձօն պիտի բերէ
 Իւր մեծ ղիցուհուն, նրա պարգևած
 Նոր զարմանալի յաղթութեան համար:
 Յայտնում եմ դա քեզ արքայի կողմից,
 Որ ահա զօրքով զալիս է այս կողմ:

ԻՖիգենիա. Պատրաստ ենք նրան վայելուչ ընդունել:
 Եւ մեր ղիցուհին Թոաս արքայի
 Զոհք կամաւոր սիրով կընդունի:

Արքաս. Ո՛հ, առաքինի, զգաստ քրմուհի,
 Ինչո՞ւ քո պայծառ հայեացքդ բոլոր
 Մեզ չի պարզեում ներքին աշխարհիդ
 Խաղաղ հոգեկան անյայդ դրութիւն:
 Ի՞նչ վիշտ դադանալի կրծում է հոգիդ:
 Իզուր ցանկացանք երկար տարիներ
 Քեզնից սրտաբուզիս, մտերիմ մի խօսք:
 Այն օրից, երբ քեզ այս վայրում տեսայ,
 Միշտ այդ ստրուտալի հայեացքն է դէմքիդ:
 Եւ հոգիդ կարծես երկաթ կապերով
 Կապուած է կրճքիդ խորին ծալքերում:

ԻՖիգենիա. Այդպէս է արժան որք ու մերժուածին:

Արքաս. Մի՞թէ դու այստեղ որք ես ու մերժուած

ԻՖիգենիա. Օտար աշխարհն ինձ տուն չէ հայրական.

Արքաս. Բայց օտար է քեզ հայրենիքդ արդէն:

ԻՖիգենիա. Այդ է որ ահա կրծում է հոգիս:

Մատաղ հասակում երբ հոգին հազիւ
 Հօր մօր եղբօր հետ կապւում է սիրով,
 Նոր ծիլ ընձիւղներն եռանդուն, սիրով,
 Տենչում են դնալ, դուրս գալ արմատից:
 Աւաղ, ինձ բռնեց մի օտար անէծք,
 Բաժնեց, խորտակեց զօրաւոր բազկով
 Քնքոյշ ու սիրուն կապերն հարազատ,
 Անցան մանկութեան ժամերն հրճուանքի
 Մատաղ օրերի լուռ երջանկութիւն:
 Ստուեր եմ միայն սեփական կեանքիս,
 Թէև ազատուած, բայց ժպտուն կեանքի
 Հաճոյքը աշխոյժ էլ չի ծաղկում ինձ:

Արքայս. Թէ որ քեզ այդքան անբախտ ես հաշւում,

Ապա թոյլ տուր քեզ ապերախտ կոչեմ:

Իֆիգենիա. Բայց ես ապերախտ չեմ եղել բնաւ:

Արքայս. Բայց չեմ էլ եղել դու երախտագէտ:

Որի համար մարդ բարիք է անում:

Ո՛ւր է այն ուրախ ծիծաղը դէմքիդ,

Գոհ և բաւական կեանքդ սիրալիր:

Երբ ճակատագիրդ ահեղ գաղտնալի

Տարիներ առաջ քեզ տաճար բերաւ,

Լոկ պատկառանքով ու համակրանքով

Ընդունեց քեզ աստ մեծ արքան Թոսս.

Եւ օտարակուլ ափն այս սոսկալի

Ժպտերես դէմքով սղջունեց քեզի:

Քեզանից առաջ, ըստ հին բարքերի

Ամեն մի օտար մեծ Դիանայի

Սեղանի առաջ զոհ էր արիւնոտ:

Իֆիգենիա. Լոկ ազատ շունչ չէ տուածը կեանքի:

Մի՞թէ կեանք է սա, որ սուրբ վայրերում

Ես քաշ եմ տալիս տրտում ու տխուր,

Որպէս սին ստուեր սեփական շիրմիս:

Մի՞թէ զիտակից կեանք է սա ուրախ —

Պարապ օրերի շարք երազալի:

Անպէտք կեանքն անշուշտ մահ է վաղահաս.

Ամենից դժբախտն ես եմ կանանց մէջ:

Արքայս. Որքան էլ խղճամ, բայց ներում եմ քեզ,

Ներում եմ քո այդ վեհ հպարտութեան,

Որ խլում է քեզնից հաճոյքը կեանքի:

Քո գալուց յետոյ մի՞թէ բան չարիր,

Ո՞վ պարզեց պղտոր միտքը արքայի.

Երկար տարիներ հեղիկ խօսքերով

Ո՞վ ոչնչացրեց բիրտ բարքերն անգութ,

Ո՞վ վերջացրեց օրէնքն արիւնոտ,

Ու գերեալներին անփախուստ մահից

Փրկեց, ազատեց, հայրենիք ղրկեց:

Ձէ՞ որ դիցուհին բարեհաճ էր քո

Հեղիկ աղօթքին— փոխանակ սաստի,

Որ հին արիւնոտ զոհին վերջ տուիր:

Ձէ՞ որ զօրքն ահա փառքի մէջ կորած

Յաղթանակներով դէպ տուն է դառնում:

Եւ մի՞թէ արքան, որ երկար օրեր

Մեր քաջ, իմաստուն տէրն է ու իշխան,

Ձի ուրախանում քո ներկայութեամբ,

Լուռ ու անշշուկ հպատակութեան

Մեր ծանր պարտքեր մեղմով քնքշաբար

Ձի՞ թեթեացրել:

Մի՞թէ այս բոլորն անպէտք ես կարծում,

Երբ շատ շատերին քո ներկայութեամբ

Բերում ես առատ կեանքի բալասան:

Դո՛ւ, որ երկնքից այդ տանջուած ազգին

Աղբիւր ես յաւէտ կեանքի բերկրանքի,

Եւ անհիւրընկալ, մահուան ափերում

Օտարին փրկում ու տուն ես ղրկում:

Իֆիգենիա. Քիչը հեշտութեամբ կորցնում է աչքից,

Ով դեռ գործելու շատ բան է տեսնում:

Արքայս. Դով՞ում ես արդեօք դու այն գործողին,

Ով դին չի գնում իւր արժանիքին:

Իֆիգենիա. Արժէ պարսաւել իւր արած գործով հպար-

տացողին:

Արքայս. Ինչպէս և նրան,

Ով իւր արժանիք չի գնահատում.

Անշուշտ և նորան, ով կեղծ արժանիքն

Մնապարծութեամբ շատ բարձր է պահում:

Հաւատա՛ դու ինձ և լսիր խօսքիս,

Ի՛նձ, որ միշտ անկեղծ, շիտակ եմ դէպ քեզ.

Երբ այսօր արքան քեզ հետ կը խօսի,

Ասել տուր զիւրաւ, ինչ քեզ պիտ ասի:

Իֆիգենիա. Ինձ վախ ես ազդում քո բարի խօսքով

Ես թագաւորի առաջարկներից

Խուսափել եմ միշտ:

Արքայս. Խորհիր քո արածդ ու քեզ պիտանին.

Մեծ արքան որդուն կորցնելուց ի վեր

Ճատ քչերին է հաւատ ընծայում

Եւ այդ քչերին ո՛չ առաջուայ պէս:

Տեսնում է ցաւով իւր զահն անժառանգ,

Երկիւղ է կրում իւր անօգնական

Ծերութեան համար, դուշակում է նա

Նոյն իսկ յանդուգն ապստամբութիւն

Եւ մահ վաղահաս: Բիրտ սկիւթացին

Խօսքի մէջ չունի կիրթ ու ընտիր ձև.

Իսկ Թոաս արքան—աւելի պակաս.

Նա, որ հրամաններ սովոր է տալու

Եւ միշտ դործելու, անկասկած չունի

Խօսակցութեան մէջ իւր մտքի խորհուրդն

Առաջ տանելու նրբամտութիւն:

Մի գժուարացնէ դանդաղ յապաղմամբ

Ոչ էլ մերժումով, գնա՛ բարեհաճ

Արքայի զիմաց:

Իֆիգենիա. Կարո՞ղ եմ միթէ ինքս արագացնել,

Ինչ որ սեփական անձիս կըսպառնայ:

Արքայս. Մի՞թէ արքայի հետամըտութիւնն

Դու սպառնալիք կուզես անուանել:

Իֆիգենիա. Աւել սոսկալիք չկայ ինձ համար:

Արքայս. Ուշ դարձրու դու լոկ նրա հակումին:

ԻՖիզննիա. Միայն երբ հոգիս փրկէ երկիւղից:

Արքաս. Ինչեւ նրանից ծածկում ես ծաղումդ:

ԻՖիզննիա. Լաւ է քրմութիւն դադանալի մնայ:

Արքաս. Պէտք չէ արքայից թագցնել և ոչինչ:

Եւ թէպէտ արքան այդ չի պահանջում

Բայց սրտանց արդէն շատ խորը կերպով

Զգում է, որ դու դադանիք ես պահում:

ԻՖիզննիա. Մի՞թէ մեծ արքան դժգոհ է ինձնից:

Արքաս. Այդպէս է թւում: Թէև քո մասին

Լուռ է շարունակ, թւում է սակայն

Նրա խօսքերից, որ տենչում է նա

Իւր ամբողջ հոգով քո տէրը լինել:

Օ՛րսիր դու ինձ, թոյլ մի տար երբէք

Նրա կրծքի տակ դայրոյթն աճելու:

Մի բերէ զլսիդ սարսափ պատուհաս,

Լսիր իմ խօսքիս, չզղշաս յետոյ:

ԻՖիզննիա. Վայել է մի՞թէ մեր թագաւորին՝

Այն ազնիւ մարդուն այդպէս մտածել:

Նա որ խոր սիրով լի է դէպ երկինք,

Որ բարձր է պահում անունն ու պատիւ:

Մի՞թէ նա կուզէ ինձ բռնի ուժով

Սեղանից քաշ տալ, տանել իւր մահիճ:

Կը կանչեմ բոլոր երկնայիններին,

Իմ քաջ զիցուհուն օգնական սատար:

Եւ կոյս զիցուհին չի մերժէ անշուշտ

Յոյս ու ապաւէնն իւր կոյս քրմութուն:

Արքաս. Հանգիստ կաց, արքան չի վարուի երբէք

Երիտասարդի բորբոք արիւնով

Եւ նա չի դորժէ յանդուգն դորժեր:

Երկիւղ եմ կրում ես ուրիշ բանից:

Նա էլ չի փոխի կամքն ու որոշմունք:

Զի նրա հոգին հաստատ է, անշարժ:

Խնդրում եմ ուստի, մատահայլիւ նրան:

Եղբր շնորհակալ եմ թէ որ միայն

Էլ ուրիշ ոչինչ չես կարող նրան տալ:

Իֆիգենիա. Օ՛հ, ասա էլ ի՞նչ նոր բաներ զիտես:
Աղքատ. Նա թող քեզ ասէ. տեսնում եմ, ահա
Գալիս է արքան, յարգում ես նրան,
Յայտնի է դա ինձ. եւ քո սիրտդ ազնիւ
Ուրախ ու վստահ կընդունէ նրան:

Իֆիգենիա (մենակ). Ինքս էլ չզիտեմ, թէ ինչպէս վարուեմ:
Սակայն կըլսեմ իմ պարտքիս ձայնին,
Բարի խօսք կասեմ մեր թագաւորին,
Փոխարէն նրա բարեգործութեան:
Եւ երանի՛ թէ կարողանայի
Միայն ճշմարիտն ասել արքային:

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

Իֆիգենիա եւ Թոաս.

Իֆիգենիա. Թող արքայական լի բարիքներով
Առատ դիցուհին օրհնէ քեզ, արքայ.
Փառք և յաղթութիւն թող նա պարգեւէ
Քեզ ու քո մարդկանց: Թող կատար ածէ
Քո խոնարհ համեստ մտքերը բոլոր,
Որ դու՝ շատերին հօր պէս իշխելով,
Ինքըդ շատերից բարիք ճաշակես:

Թոաս. Գոհ կըլինէի, երբ իմ ժողովուրդն
Ինձ գովաբանէր: Իմ ունեցածից
Ինձանից աւել ալք եւ ճաշակում
Երջանիկ է նա, լինի նա արքայ,
Կամ յետին ծառայ, ով բախտ է զտնում
Սեփական տան մէջ: Մասնակից էիր
Դու խոր վշտերիս, երբ թշնամու սուրն
Ինձանից խեղ վերջին, սիրասուն
Թանկազին որդուս: ու ինձ անժառանգ
Վշտահար թողեց:
Քանի դեռ հոգիս վրիժով էր ապրում,
Տան մէջ ես կարծես մենակ չէի դեռ:

Սակայն այժմ արդէն, երբ փառքով լցուած
 Թշնամու աշխարհն քար ու քանդ արած
 Սիրելի որդուս վրէժը հանած
 Փառքի թևերով ես տուն եմ դառնում,
 Չունիմ տանս մէջ ոչինչ հաճելի:
 Նախկին ժպտերես հպատակութիւն,
 Որ տեսնում էի բոլորի աչքում,
 Վշտով ու հոգսով է արդ սքողուած:
 Խորհում են ամենքն օրհասի մասին,
 Լուռ հնազանդում իրանց անժառանգ
 Խեղճ թագաւորին— պարտքն է դա նոցա:
 Մտնում եմ նորից այս տաճարը սուրբ,
 Ուր ես շատ անգամ մտել եմ առաջ
 Պարծանք խնդրելու, փառք որոնելու:
 Մի հին ցանկութիւն պահում եմ կրծքիս,
 Որ օտար չէ քեզ, ոչ էլ յեղակարծ:
 Իմ ժողովրդիս ու իմ անձնական
 Բարիքն ուղելով ես յոյս եմ տածում
 Քեզ իմ տուն տանել, որպէս նորահարս:
 Դժիգենիս. Ողորմած արքայ, դու անձանօթիս
 Խիտ շատ բարիքներ ես առաջարկում:
 Ամօթով պատած, ես վտարանդիս
 Այս օտար ափում էլ բան չեմ փնտրում
 Հովանաւորից ու հանգստից զատ, որ տալիս ես ինձ:
 Թոաս. Լաւ չէ, որ ինձնից, զերթ յետին մարդուց
 Դու անձիդ ծագում զաղտնի ես պահում:
 Սարսափ էր մեր, ամին եկւորի համար,
 Այդ էր պահանջել օրէնքն անհրաժեշտ:
 Բայց դու, որ ազատ վայելում ես բարիք,
 Ինչպէս սիրալիր մի հիւր պատուական,
 Քեզանից անշուշտ ես զերթ հիւրընկալ
 Սրտաբացութիւն ու վստահութիւն
 Անկեղծ յուսալու իրաւունք ունեմ:
 Դժիգենիս. Մեծափառ արքայ, ոչ թէ քեզ տածած
 Անվստահութիւնն, այլ սրտիս յուզմունքն

էր պատճառ, որ ես ծածկել եմ անունն
իմ ծնողների ու իմ սեփական

Հայրենի ցեղի:

Զի աւանդ, եթէ դու գիտենայիր,

Թէ ինչ անիծեալ մարդու ես պահում

Ու անունդ տալիս, սրտիդ կըտիրէր

Քեզ արտասովոր զգուանք ու սարսափ,

Ու զահրդ ինձ հետ բաժնելու փոխան

Կարտաքսէիր ինձ քո պետութիւնից.

Բախտի որոշմամբ իմիներեքի մօտ

Դառնալուց առաջ, այդ կերպ վարուելով

Ինձ կըմատնէիր խոր թշուառութեան,

Պաղ, օտարօտի ահ ու սարսափի,

Որ բաժին է միշտ տուն տեղից զրկուած

Խեղճ թշուառական թափառականին:

Թոռս. Ուր էլ որ լինես և անմահների

Ինչ որոշմանն էլ ենթարկուած լինես

Բայց քանի այստեղ հիւր ես մեր երկրում,

Երկնից օրհնութիւնն ինձ չի պակասում:

Խիստ դժուարութեամբ կը համոզուէի,

Որ ես յանձին քո, պաշտպան եմ կանգնում

Մեղսալից մէկին:

Իֆիզենիա. Օրհնութիւնն անշուշտ

Գործիցդ է բարի և ոչ քո հիւրից:

Թոռս. Չարին օգնելով մենք չենք օրհնում:

Վերջ դիր լուութեանդ ու մերժմանդ յամառ:

Քեզ հետ խօսակցողն անարդար մարդ չէ:

Դիցուհու կողմից դու ինձ յանձնուեցիր.

Ինձ էլ դու սուրբ ես, ինչպէս դիցուհուն.

Նրա ակնարկն ինձ թող օրէնք լինի.

Թէ քեզ դէպի տուն յոյս կայ դառնալու,

Բոլոր կապերից կազատեմ ես քեզ:

Բայց եթէ այդ քեզ փակուած է ընդ միշտ,

Թէ ցեղը բոլոր մի մեծ չարիքի

Կուլ է գնացել կամ ոչնչացել:

Իմն ես ապա դու, բոլոր օրէնքով:
 Խօսիր պարզօրէն, դու զիտես արդէն
 Որ որոշմունքով փոփոխամիտ չեմ:
Իֆիգենիա. Մարդկային լեզուն դիւրաւ չի խզում
 Երկար պահպանած լռութեան զադտնիք:
 Սրտի խորքերից երբ դա դուրս եկաւ,
 Երբ որ նա թողեց կայեանն ապահով,
 Նա էլ չի դառնայ նախկին օթեանն.
 Ու անմահների ցանկութեան նայած
 Կամ քնասող կրկնի և կամ օգտաբեր:
 Լսիր. Տանտալի սերունդիցն եմ ես:
Թոաս. Հանգիստ ես ասում դու մի մեծ անուն:
 Նա է քո նախնին, որին ողջ աշխարհ
 Ճանաչում էր զերթ շնորհքով լցուած
 Երկնայինների: Դա Տանտալն է այն
 Որ Իւպիտերից ճաշի կոչուեցաւ,
 Նաև խորհրդի, որի հանճարեղ
 Բազմափորձ խօսքերն որպէս մի պատգամ
 Զարմացնում էին երկնայիններին:
Իֆիգենիա. Նա է: Անմահներն սակայն չպիտի
 Մարդոց հետ վարուին հաւասարի պէս:
 Վեհ բարձրունքներում բարձր սաւառնել
 Մահկանացուի գործը չէ երբէք:
 Տանտալ դաւող չէր, ոչ էլ անազնիւ,
 Շատ բարձր էր սակայն շանթառաք Զևսին
 Ըստրուկ լինելուց, իսկ ընկեր լինել
 Նրա բանը չէր: Նա ամեն բանով
 Մարդ էր կատարեալ: Նրա դատաստանն
 Խիստ եղաւ սաստիկ, եւ բանաստեղծներն
 Երգում են, թէ նա իւր գոռողութեան,
 Անկարգ անկանոն կեանքի պատճառով
 Գահավիժուեցաւ Զևսի սեղանից
 Մութ Տարտարոսի անդունդների մէջ:
 Եւ աւաղ, նրա խեղճ ցեղը բոլոր
 Իւր վրայ է կրում ամօթ-նախատինք:

Թոաս. Ի՞նչ թէ նախահօր մեղքի պատճառով:
 Իֆիգենիա. Նրա թոռներին թէև տիտանեան
 Զօրաւոր ուղեղն ու կարող հոգին
 Ի՞նչ ժառանգութիւն ու բաժին ընկաւ,
 Բայց նրա ճակտին աստուածն ահարկու
 Պողպատէ կնիք դրոշմեց ընդ միշտ,
 Ու նոցա մթին վախկոտ հայեացքից
 Ծածկեց հեռացրեց չափաւորութիւն
 Եւ խոհեմութիւն, և խելօք խրատ
 Եւ համբերութիւն: Մոլի կիրք դարձան
 Նոցա մէջ բոլոր տենչերը անմեղ,
 Ելնելով չափից սանձարձակ, ազատ:
 Տենչասէր Պելոպոն, Տանտալի զօրեղ
 Որդին սիրեցեալ, դաւ-սպանումով
 Իրան կին առաւ մեծ էնոմասի
 Ամենասիրուն Հիպոլոդամ դստեր,
 Որ երկու զաւակ պարգեւեց նրան—
 Թիէստ և Ատրէս: Նոքա նախանձով
 Իրանց հօր տաճած տենչանքի վրայ
 Նայում էին լուռ դէպ մի այլ որդի.
 Ուրիշ անկողնից դուրս եկած աճած:
 Ատելութիւնը կապում է նոցա
 Ու կատարում են գաղտնի մոքերի
 Սկիզբն առաջին—եղբայրասպանութիւն:
 Հայրը կասկածոտ կնոջն է հաշուում
 Որդու սպանիչ, և մոլեգնաբար
 Յետ է պահանջում իւր մեռած որդուն.
 Եւ Հիպոլոդամ կինն զրկում է իրան
 Իւր դժբախտ կեանքից...

Թոաս. Ինչո՞ւ լուեցիր.

Խօսքբդ առաջ տար: Մի զղջար, որ դու

Խօսում ես վստահ, սրտաբաց, ազատ:

Իֆիգենիա. Երանի նրան, ով սիրայօժար

Խօսք է բաց անում իւր նախնիքների

Մեծութեան, փառքի դործերի մասին

Ու լսողներին անցեալը պատմում,
Ապա իւր ցեղի վերին ծայրերում
Իրան տեսնելով, լռում է ուրախ:
Ձի ոչ մի տնից չեն դուրս գայ մէկէն
Ոչ կիսաստուածներ, ոչ էլ հրէշներ.
Այլ նախ աշխարհին այցի են գալիս
Չարի կամ բարու շարքերն առաջին
Բերելով սարսափ կամ ուրախութիւն:—

Հօր մահից յետոյ երկու եղբայրներն՝
Ատրէսն ու Թիէստ տէր դարձան քաղքին.
Սակայն չէր կարող երկարել նոցա
Միաբանութիւն:
Ու շուտով Թիէստ պղծեց հարազատ
Անկողինն եղբօր. վրիժառու Ատրէսն
Արտաքսեց նրան իւր պետութիւնից:
Բայց վաղուց Թիէստ նախատեսելով
Խլել էր ծածուկ իւր եղբօր որդուն
Ու մեծացնում էր եղբօրից գաղտնի:
Մնելով նրան ռիս ու վրիժով,
Քաղաք է ղրկում, գնայ—սպանէ
Յանձին հօրեղբօր, իւր հօրն իսկական:
Պատանու մտքերն լոյս աշխարհ եկան:
Արքան սպանեց մանուկ եկւորին,
Կարծելով թէ դա որդին է եղբօր.
Շատ ուշ իմացաւ, թէ հարբած աչքով
Ո՛ւմ է սպանել: Եւ իւր խոր սրտի
Վրէժի տենչին նա յագուրդ տալու
Անլուր գործերի ծրագիր է կազմում:
Լուռ ու անտարբեր ու հաշտուած սրտով
Կանչում է եղբօրն երկու որդոցով.
Ծածուկ մորթելով խեղճ գաւազներին,
Սարսափ ափսէն հօրն է ուտացնում:
Եւ երբ որ Թիէստ իւր որդոց մօից
Յագուրդ է առնում, որդոց տեսնելու
Բռնւում է տենչով: Կանչում է նրանց

Հարցնում նրանց մասին...

Եւ երբ յոյս ունէր դահլիճի գոնից

Լսել նոցա ձայնն ու տեսնել նրանց,

Մորթոտուած որդոց ձեռներն ու ոտներն

Ատրէան հրճուանքով խեղճ հօրն է նետում:

Ծածկում ես դողով դէմքըդ, որ արքայ,

Արեւն էլ ծածկեց իւր դէմքը պայծառ,

Կառքը շուռ տուաւ ուղուց մշտական:

Դոքա են նախնիք քո խեղճ քրմուհու.

Եւ մոայլ գիշերն մթին թևերով

Շատ դժբախտ մարդկանց յանցաւոր գործեր

Ծածուկ է պահում ու թաղում է մեզ

Լի սոսկումներով աղօտ լոյսի մէջ:

Թոռաւ. Դէհ դու էլ լռիր: Բաւ է քեզ ասել

Այդքան սարսափներ: Ի՞նչ զաղտնի հրաշքով

Առաջ եկար դու այդ վայրի ցեղից:

Իֆիզենիա. Իմ հայրն Ատրէսի որդին էր աւագ՝

Մեծն Ազամեմնոն. և թոյլ տուր ասել,

Որ ես սկզբից տեսել եմ նրան

Որպէս մի տիպար կատարեալ մարդու:

Նրա ամուսինն էր Կլիտեմնեստրան,

Ես նրա աւագն, ապա Էլեկտրան.

Իշխում էր արքան հանդարտ, ապահով,

Եւ Տանտալի տունն հանգիստ էր վայելում

Վաղուց չտեսած: Բայց ծնողների

Երջանիկ կեանքին պակասում էր դեռ

Մի արու զաւակ. ահա այդ տենչի

Արդիւնք է լինում մեր եղբայրն Օրեստ,

Տանը սիրելին, որ քոյրերի հետ

Ազատ մեծնալով, մեր ընտանիքին

Նոր դժբախտութեան վիհ է բաց անում:

Ահեղ մարտի կոչն հասած կըլնի ձեզ,

Որ չքնաղ կնոջ վրէժի համար

Յոյն իշխանների ամբողջ զօրութիւն

Քաշեց Տրոփայի պատերի ներքոյ:

Թէ առան արդեօք նոքա Տրովան,
 Գործն աւարտեցին—չգիտեմ ես այդ:
 Յունաց բանակին հայրս էր զօրապետ.
 Աւլիսում նոքա զուր սպասեցին
 Յաջողակ քամու, զի մեծ Իիանան
 Առաջնորդի վրայ ոտստիկ զայրացած
 Բռնել էր պահել շտապողներին,
 Եւ Կալիսաս քրմի բերանով ուզել
 Արքայի աւագ գետեր՝ որպէս զոհ:
 Ինձ հրապուրեցին մօրս հետ բանակ,
 Քաշէքաշ տարան սեղանի առաջ
 Ու նուէր տուին յասկոտ զիցուհուն
 Իմ թշուառ զլուխս: Եւ նա հաշտուեցաւ:
 Անմեղ արիւնի կարօտ չէր բնաւ,
 Ամպի ծալքերով աղատեց նա ինձ,
 Ու այս տաճարում առաջին անգամ
 Ես ուշքի եկայ: Այո՛, ես եմ, ես,
 Ես Իֆիգենիան, թոռնիկն Ատրէսի,
 Ու Ագամեմնոն զուստը արքայի:

Թոաս. Աղջիկն արքային պատուով ու բարձով
 Չունի ինձ համար սչինչ խտրութիւն—
 Ինձի անձանօթ անձի նկատմամբ:
 Կրկնում եմ նորից ես իմ առաջարկ.
 Հետեիր դու ինձ և ինչ որ ունեմ
 Մասնակից եղիր:

Իֆիգենիա. Այդ քայլն անելու չունիմ քաջութիւն:
 Չէ՛ որ իմ կեանքի իշխանն իսկական
 Բարի գթառատ Դիցուհին է արդ:
 Նա ինձ պատրաստեց խաղաղ ապաստան.
 Եւ գուցէ այստեղ պահում է նա ինձ
 Հրճուանք բերելու արքայ ծնողիս
 Ծերացած օրին, որը բաւական
 Պատժուեցաւ ինձնով: Եւ գուցէ արդէն
 Ուրախ վերադարձն հեռու չէ ինձնից:
 Մի՛թէ զիցուհու մտքին չանսալով

Ես ընդ միշտ այստեղ կապուած պիտ մնամ:
Մնալու համար նշան եմ խնդրել:

Թոաս. Նշան չէ՞ միթէ, որ դեռ չես գնացել:
Էլ մի որոնիր մերժող ելակէտ.

Մերժելու համար դու շատ մի խօսիր,
Խօսքերիդ միջին ոչն է միշտ փայլում:

Իֆիգենիա. Դրանք լոկ դատարկ խօսքեր չեն բնաւ.
Ես քեզ բաց արի իմ սիրտըս խորունկ.

Ախ, դու չես զգում, ինչպէս եմ տենչում
Տեսնել հօրս ու մօրս, քրոջս ու եղբօրս.

Հին դահլիճներում, ուր տխրութեան ամպն
Այդքան տաքրներ անունս է յիշել.

Ինչպէ՞ս կրկախուեն զոյն զոյն պսակներ,
Եւ զերթ նորածին, ինչպէս կընդունուեմ:

Ախ, երանի թէ ինձ տուն ճամբէիր,
Դու մեզ բոլորիս նօր կեանք կըտայիր:

Թոաս. Ուրեմն յետ դարձիր. ցանկացածդ արա.
Բարի խրատի, բանականութեան

Չայնին մի լսի: Կին եղիր չիւ.
Անձնատուր եղիր ձայնիդ մղումին,

Որ անսանձօրէն քեզ ընդգրկելով
Դող զո՞ղ է հանում անհասաւտ կերպով:

Երբ ձեր կրճքերում վառւում է մի տենչ,
Ոչ մի սուրբ կապանք այլ ևս չի օգնում,

Հօր կամ ամուսնու զթոս հոգատար
Հանում է զրկից, իսկ երբ նոյն տենչանքն

Լռում է կրճքում, իզուր են այլ ևս
Համոզման ոսկի խօսքերը բոլոր:

Իֆիգենիա. Յիշիր, ով արքայ, տուած խօսքդ ազնիւ.
Այս է փոխարէն սրտաբացութեանս.

Դու պատրաստ էիր ամեն բան լսել:
Թոաս. Անյոյս բաների պատրաստ չէի ես,

Բայց պիտ լինէի, միթէ յայտնի չէր
Որ կին մարդու հետ ես գործ ունէի:

Իֆիգենիա. Մի վատաբանիր մեր խեղճ ցեղն, արքայ.

Կնոջ գէնքն այո՛, փառաւոր չէ՛, բայց
Անազնիւ էլ չէ՛: Հաւատա՛ արքայ,
Քո անձիդ բարիքն լաւ եմ հասկանում
Նոյն իսկ քեզանից: Չճանաչելով
Ոչ քեզ, ոչ էլ ինձ, կարծում ես, արքայ,
Մեզ բախտն կրբերէ այդ ամուսնութիւն:
Արիասիրտ կերպով ու բարի կամքով
Ստիպում ես ինձ, որ համաձայնուեմ:
Փառք աստուածներին, որ չեն ցանկանում
Մեր այդ միացումն, տալով ինձ զօրեղ
Դիմադրութեան յամառ ամբուլթիւն:

Թոսա. Ոչ թէ Աստուածներն, այլ քո սեփական
Սիրտդ է այդ ասում:

Իֆիգենիա. Աստուածներն արդէն

Մարդկանց սրտերի միջով են խօսում:

Թոսա. Եւ ինքս էլ միթէ նոցա լսելու չունիմ իրաւունք:

Իֆիգենիա. Չայները նոցա

Կորչում են մրկի խուլ մանջման մէջ:

Թոսա. Մի՞թէ քրմուհին է միայն լսում:

Իֆիգենիա. Մեզնից էլ առաջ արքան է լսում:

Թոսա. Սրբազան պաշտօնդ ու մեծ կօվիսի

Ճաշի սեղանին հաղորդ լինելու

Քո ժառանգական սուրբ իրաւունքներդ

Երկնայնոց դահին աւելի մօտիկ

Քեզ են տեղ տալիս, քան թէ մի վայրի

Երկնածին մարդու, թէկուզ նա լինի

Արքայ մեծադօր:

Իֆիգենիա. Այդ էլ քո խնդրած

Սրտաբացութեանս տուգանքն է դուցէ:

Թոսա. Ես մարդ եմ, գիտցիր: Բայց վերջ տանք դրան:

Ահա քեզ տուած իմ խօսքը վերջին.

Մնա՛ քրմուհի մեծ Դիանային,

Ինչպէս որ նա քեզ ընտրել է արդէն:

Եւ ինձ կըներէ զիցուհին անշուշտ

Որ այսքան օրեր անարդարութեամբ

Ու միշտ զղջալով զրկել էմ նրան
 Հին հին զոհերից: Մեր երկրի ավերն
 Օտարի համար մահ էին համակ,
 Միայն դու էիր, քո ուրախ դէմքով
 Որ ինձ մերթ որպէս դուստր էիր կարծես,
 Մերթ սրտիս խորքում փափկասուն հարսի
 Սէր էիր ծնեցնում: Դու էիր, այո՛,
 Որ ինձ կապելով սիրոյ շղթայով
 Պարտքըս սեփական մոռանալ տուիր:
 Միտքս շրջեցիր ուղուց բնական:
 Տրտունջը ցեղիս ես չեի լսում,
 Որ ակնյայտնի ինձ էր վերագրում
 Որդուս ողբալի մահը տարածամ:
 Ձէ՛, էլ չեմ կարող քո սիրոյ համար
 Դէմ կալ ամբօխին, որ սաստիկ յուզուած
 Զոհ է պահանջում:

Իֆիզենիա. Իմ արգելքն, արքայ
 Անձիս համար չէր: Լաւ չի ճանաչում
 Նա աստուածներին, ով արիւնը ուղտ
 Է նոցա կարծում. և իւր սեփական
 Ահելի տենչերն նրանց վերագրում:
 Ինձ չէր, որ կորցեց քրմի դանակից
 Մեծ աստուածուհին: Զի նրա համար
 Լաւ էր աւելի իմ ծառայութիւնս
 Քան վախճանս անպարտ:

Թոսա. Վայելուչ բան չէ մեր մտքով դատել
 Հին և սրբազան բարքերն անցեալի.
 Պարտքը կատարիր, իմս էլ ես կանեմ:
 Երկու օտարներն, որ մեր ավերում
 Թագնուած են այրում, և ոչինչ բարիք
 Չեն բերում երկրիս, իմ ձեռն են արդէն:
 Թող այդ մարդկանցով առնէ դիցուհին
 Իւր իրաւացի նուէրն առաջին,
 Որից իզուր տեղ զրկուած էր վաղուց,
 Շուտով ես նոցա տաճար կուղարկեմ:

Իսկ դու կատարիր պահաջը պարտքիդ:
 Իֆիգենիա (մենակ). Դու, իմ ազատիչ, մեծըդ Ռիանա,
 Դու ինձ պատեցիր ամպի շերտերով
 Ու խեղճ մերժուածիս հողմի թևերով
 Քո բարի կարծած վայրը բերեցիր:
 Իմաստուն ես դու, ապագան տեսնող:
 Միաժամանակ անցեալին զիտակ:
 Քո մարդկանց վրայ հայեացքդ պայծառ
 Հանդչում է, որպէս մութ զեշերների
 Կեանքը լուսատու, սահում է անցնում
 Երկրի վրայով, Փրկի՛ր զիցուհի,
 Անմեղ բազուկներս արիւնոտ գոհից,
 Որ չի տալիս մեզ հանգիստ օրհնութեան:
 Ու պատահական անմեղ մորթուածի
 Հայեացքը պղտոր երկար կրնեղէ
 Ու սարսափ կազդէ ականայ թշուառ
 Խեղճ սպանողին:
 Զի շատ տարածուած ցեղը մարդկային
 Անվախճանների սէրն է վայելում,
 Ու նոցա կամքով աւելի երկար
 Կեանքով է ապրում: Թողնում են նոքա
 Մահացու մարդկանց միառժամանակ
 Երկնային չքնաղ զեղով հիանալ,
 Իրանց պատկանող յաւիտենական
 Ժպտերես երկնի տեքով կշտանալ:
 Թարգ. գերմ.